

PATENTNI SPIS BROJ 3058.

Petar Pavleković, gradski namještenik, Zagreb

Gramofonska ploča i naprava za signalizaciju.

Prijava od 25. juna 1923.

Važi od 1. jula 1924.

Do sada je gramofon služio ponajviše za zabavu, a rijetko kada u koju drugu svrhu; već poodavna pravili su se pokusi, a još uvijek se ide za tim, da se sa više ili manje uspjeha gramofon primijeni za korisne, opće potrebne svrhe svakidanjeg praktičnog života jer je bjelodano, da taj stroj još uvijek nije svoju zadaću potpuno ispunio i iscrpio, već da će se i njemu otvoriti novo, široko polje primjene i rada.

Da se gramofon upotrebi za signaliziranje, da zamijeni čovjeka-čuvara, osim nekih pokušaja nije se dalje došlo; ponajviše radi manjkavosti izuma i s tim skopčanog neznatnog povjerenja te neshvaćanja sa strane za to pozvanih faktora kao i šireg opšinstva i tako se je kroz decenije ostalo i stoji pri električnom zvonceu, svjetlenom signalu i sl.

Ovdje će se razložiti novi postupak signaliziranja i primjena gramofona u vrlo korisne svrhe sa dalekosežnim posljedicama u budućnosti. Već dulje vremena čini izumitelj topogledne pokuse, koji su beziznimo svi uspjeli i do primjene u praksi sazreli. Služi se pri tom običnim, ali nešto jačim i većim, pomno izrađenim gramofonom, koji može biti sa ili bez lijevka, ali uz neke razlike:

1.) Ploča, koja se ima u tu svrhu postaviti konstruirana je tako, da se govor *neprestano u kružnici ponavlja*, dokle god se gramofon ne zaustavi; govorit će dakle jasnim glasom već prema svrsi i želji ono, što u ploču utisnemo; igla, koja je diamantovana, da se ne istroši, neće dakle pasti na stranu niti se po-

sunuti bilo prema obvodu, bilo prema sredini, već ostaje u kružnici opetujne neprestano signal odnosno opomenu ili govor. — 2.) U oklopinu gramofona montira se zgodan, posve maleni električni motor poznate konstrukcije, koji može imati n. pr. potrošak 0.12 Amp. kod 110 V 50-Pa-a snage 0.1805 HP, neopterećen ima okretaja 1200, a opterećen 1100, troši dakle vrlo malo struje, od prilike kao jedna žarulja od 50 svijeća. Glavna naprava je dakle jettina i već zato rentabilna. Taj motor je naravno u spoju sa gramofonom. — 3.) Električna struja za motor upotrebit će se ona iz uličnih i kućnih vodova pomoću žica i dodirnih spojeva. Ovi potonji smjeste se oprezno i nevidljivo na zgodna mjesta, već prema svrsi i zadaći signaliziranja, dakle uz vrata, što je najčešći slučaj, pa prozore i na pod. Otvori li nepozvani vrata, dirne dodirni spoj i struja stavi motor u gibanje. — 4.) Za automatsko funkcioniranje motora u vremenskim razmacima ili u stanovito doba dana postavi se u oklopinu gramofona električni sat, koji se namjesti tako, da ide po želji ili čitavo vrijeme ili samo odrejeni broj sati danju ili noću; preko sata ide struja, motor će se staviti u gibanje samo onda, ako sat ide, inače signal ne funkcionira.

Elektromotor mora biti u oklopinu gramofona, dok uklopna i rasklopna ploča te električni sat mogu biti u ili izvan oklopine gramofona. Električni sat se najbolje smjesti na uklopnu i rasklopnu ploču, koja je ovdje naravno neophodno potrebna za čitavo funkcio-

niranje, a bezuvjetno mora se na nju pričvrstiti kao nerazdjeljiva skupnost ove česti: transformator, kojim se regulira snaga struje, indikator sa pločicama, na kojima su brojevi onih mjesta ili prostorija, stanova i t. d., koja se osiguravaju, a potrebno radi toga, da sve te prostorije nadzire jedan čuvar, koji boravi u blizini ploče i čita broj u slučaju provale; zatim uklopnik, koji služi za uklapanje struje a spaja tri istodobna spoja momentano i to: elektromotor gramofona, telefon i žarulju, pri čem „momentano“ znači, da u slučaju provale spoj odmah sva tri mjesta uhvati i spoji i nakon tog, makar se odmah prerezala žica, to ipak ove tri česti funkcioniraju, jer su se odmah u početku spojile drugim vodom. Svrishodno je, da gramofon i električna žarulja istodobno funkcioniraju, n. pr. noću u spavaćoj sobi, gdje glas i svjetlost funkcioniraju u isti mah; nijesmo li kod kuće, funkcionirati će još i telefon kao treći signal.

Praktična primjena pronalaska jeste slijedeća: a.) za kuću, trgovinu, banku, skladište, svratište ili ured, dakle za najraznovrsnije prostorije. Tu se slučimo običnom strujom u stanu, koja služi za rasvjetu, žicom i kontaktom stavimo je u vezu sa motorom i gramofonom za signal. Tajne kontakte stavimo u vrata ili prozor, kroz koji se može provoliti; signalni stroj obično neće biti smješten u toj prostoriji, već drugdje, gde borave ljudi, koji će signal upozoriti, n. pr. u susjednom stanu ili kod pazikuće ili u stražarnici bez obzira na udaljenost i položaj tog mjesta, jer se žica može svuda povući. Otvori li ikogod vrata, dodirni spoj stavi motor, a po njemu i gramofon u gibanje i govori odnosno signalizira ono, ono što je na ploču utisnuto, n. pr. zvižduk, povik „Halo!“ ili „Pomoć!“; te pri tom javi mjesto provale, označi broj vrata ili prozora, opetujući to neprestano dokle, dok se ne čuje i stroj ne zaustavi. Prerežu li provalnici žicu ili razrežu li kontakt, to ne smeta, jer se je već u početku pogona motor spojio sa drugim vodom i funkcionira dalje. U stanu, koji je napušten i zaključan, može se aparat postaviti na stolicu s pomičnim nogama, koje se mogu podići i sniziti uz otvoreni prozor, da signal upozori prolaznike s ulice ili susjedne stanare. U trgovini n. pr. postavi se električni sat, koji ide od 6 sati navečer do 7 sati ujutro ili od 12—14 sati. Za slučaj provale u to vrijeme javiti će signal u stanu; kad sat stane, ne funkcionara više, pa se mogu vrata nakon toga po volji otvarati. U svratištu može mesto električnog zvona ili svjetla gramofon javiti, kroz koji se je broj vrata unišlo u prostoriju. — b.) u spoju sa telefonom i poštom. Pomoću dodirnog

spoja spoji se telefon, preko kojega javlja gramofon na centralu provalu ili to, što je na ploči utisnuto; pri tom ostaje slušalica visjeti, kako je u normalnom položaju, kratki spoj izvede se po želji na drugom mjestu i telefon funkcionira uz porabu one struje sa centrale, lampa na centrali svijetli tako dugo, dok netko u provaljenom stanu ne digne dodir. Na gramofonskoj ploči može biti jedan signal, a može ih se utisnuti i više, nezavisno i nespojivo međusobno, već prema tomu, što se želi javiti, tako se namesti igla na ploči. — c.) slično kao prijašnje primjenjuje se stroj u vagonima vlaka ili na brodovima; kontakti se montiraju u vrata svakog odjela vagona ili kabine, pratilac putnika prije spavanja n. pr. u odjel zatvori zavorom i prisune električni dodir, koji će se prenijeti u slučaju provale žicama u cijevi preko svih vagona u zlužbeni odjel i tuj će aparat javiti, koji je odjel provalom otvoren. — d.) ista naprava može se upotrebiti i za signaliziranje vlakova. Može se n. pr. zgedno smjestiti kovna poluga, koja strši iz službenog odjela postrance vodoravno napolje, a pri ulazu vlaka u stanicu proleti kroz shodno namještene rašlje na stupu, a položene u istoj visini sa polugom; tim dotikom stavi se u idućoj stanici motor i gramofon u gibanje te glavaru najavi broj ili oznaku vlaka, koji je netom stigao na obližnju stanicu. — e.) Zgodno se može upotrebiti u razne reklamne svrhe tal stroj, kako sada postoje svjetlene reklame, tako se mogu upotrebiti i akustične reklame javljajući i oglašujući što se već hoće i to neprestano, periodički ili u izvjesno doba, već prema funkcioniranju električnog sata. Na isti način dalo bi se upotrebiti i u vojno-ratne svrhe n. pr. davanjem krivih vijesti zavesti neprijatelja u bludnju. Uočiv sve to, ta naprava daje se upotrebiti u najraznovrsnije svrhe, ona radi vrlo jeftino, pouzdano i ekonomski, štedi se ljudska snaga, pojačava se u velike sigurnost ljudi i imovine, a općoj udobnosti vanredno dobro služi.

PATENTNI ZAHTEVI :

1.) Gramofonska ploča za signaliziranje i reklamu, naznačena time, što se šiljak membrane kreće u zatvorenoj kružnici ploče ponavljajući tako neprestano isti signal.

2.) Aparat za signaliziranje i reklamu, naznačen time, što sadrži jedan padajući kontakt za davanje struje i pri padu, s jedne strane, daje vezu za telefon, s druge strane, spaja sijalicu sa linijom odakle je uzeta struja a sredinom vezuje električni sat sa transformatorom i spaja elektro-motor gramofona,